

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за треће тромесечје 2008. године

Тржиште осигурања	2
Учесници на тржишту	2
Структура портфеља осигурања	3
Билансна сума и билансна структура.....	5
Показатељи пословања.....	7
Солвентност	7
Квалитет имовине.....	7
Покривеност техничких резерви	8
Ликвидност	9
Аутоодговорност	9
Закључак	10

Тржиште осигурања

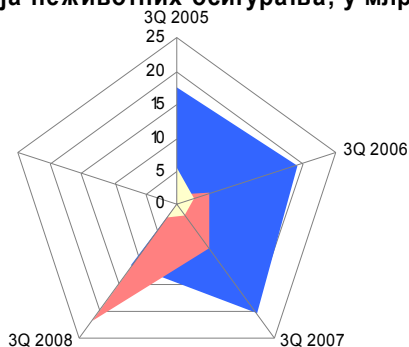
Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

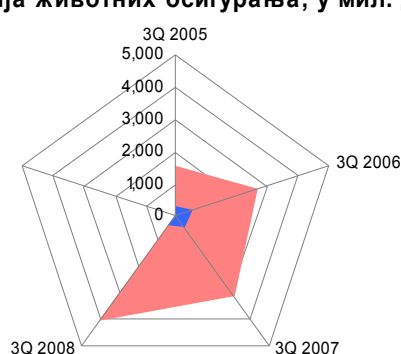
У трећем тромесечју 2008. године послује 22 друштва од којих су, посматрано према истом периоду претходне године, два новооснована друштва за осигурање и то једно за обављање послова неживотних осигурања а друго за обављање послова животног осигурања. Искључиво пословима осигурања бави се 19 друштава, само пословима реосигурања 2, док се пословима осигурања и реосигурања бави 1 друштво. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 5 друштава, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а 6 друштава бави се и животним и неживотним осигурањем.

Посматрано према власничкој структури капитала, 15 друштава је у већинском страном и 7 у већинском домаћем власништву (од којих је 1 друштво у државно-друштвеној својини).

Премија неживотних осигурања, у млрд. дин.

Премија животних осигурања, у мил. дин.

■ Државно и друштвено власништво

■ Страно власништво

■ Домаће приватно власништво

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем green field лиценци, друштва за осигурање у страном власништву преузимају претежно учешће у премији неживотних осигурања са 26,7% у трећем тромесечју 2007. године на 60,4% у трећем тромесечју 2008. године, укупној имовини са 35,4% на 58,7% и броју запослених са 44,7% на 70,5%,

задржавајући при томе и раније забележено преовлађујуће учешће у премији животних осигурања од 92,3%.

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествује: 9 банака које су добиле дозволу за обављање послова заступања, 65 правних лица, 121 физичких лица-предузетника, једна туристичка агенција, као и 7.245 физичких лица која су добила овлашћење за заступање односно посредовање у осигурању.

Структура портфеља осигурања

Укупна премија у трећем тромесечју 2008. године износила је 40,1 млрд. динара (524 мил. евра или 753 мил. USD)¹, што представља пораст од 16,6% у односу на исти период претходне године.

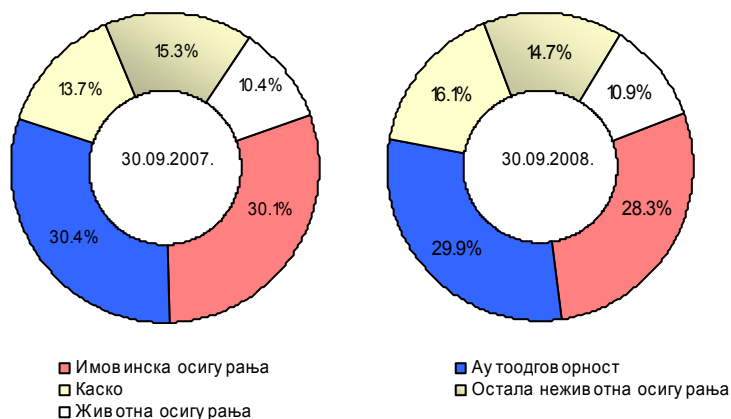
У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 89,1%, док је учешће животних осигурања износило 10,9%. Пораст учешћа животних осигурања са 10,4% у истом периоду претходне године последица је бржег пораста тих осигурања – 22,1% у односу на пораст неживотних осигурања – 15,9%.

Структура премије у трећем тромесечју 2008. год. је слична структури у истом периоду 2007. год. Осигурање од одговорности због употребе моторних возила бележи највеће учешће у укупној премији са 29,9%, а затим следе имовинска осигурања (осигурање имовине од пожара и других опасности и остала осигурања имовине) са 28,3%.

Тренд најзначајнијег повећања учешћа у укупној премији у посматраном периоду се код осигурања моторних возила – каско наставља и то са 13,7% у трећем тромесечју 2007. године на 16,1% у истом периоду 2008. године, уз пораст саме премије од чак 37% у односу на треће тромесечје 2007. год. Значајан пораст премије наставља да бележи и добровољно здравствено осигурање (23%), код кога се уочава такође и раст учешћа са 4,1% у трећем тромесечју 2007. год. на 4,3% у истом периоду 2008. год.

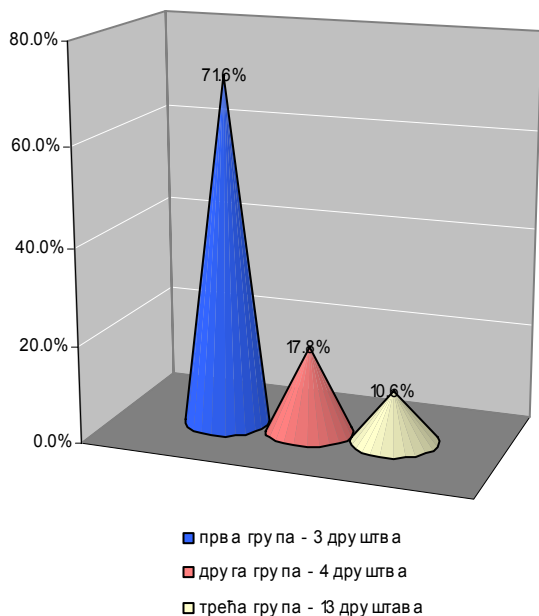
¹ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. 9. 2008. године.

Укупна премија према врстама осигурања у трећем тромесечју 2007. и трећем тромесечју 2008.год.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 4 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 13 друштава са мање од 3%, указује на смањење концентрације портфеља.

Учешће у укупној премији по реег групама, трећи квартал 2008

Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена обзиром да овај показатељ који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање износи 1629. Исти показатељ говори у прилог високе концентрације тржишта у протеклом периоду, да би степен концентрације крајем 2007. године, а затим и током 2008. године био умерен.

Структура укупне премије према власништву у трећем

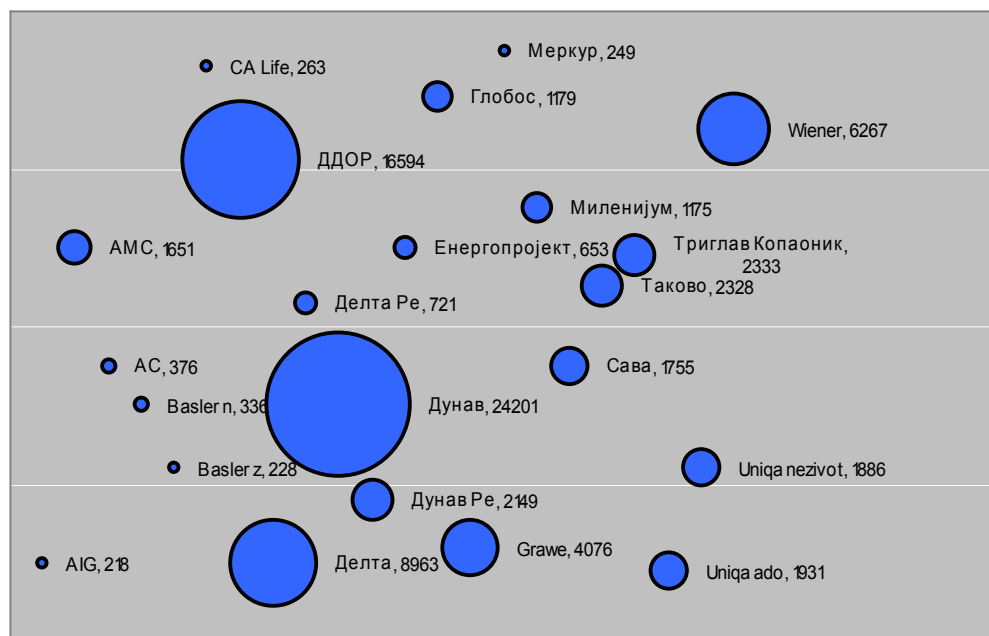
тримесечју 2008. године је измењена у односу на исти период претходне године у корист друштва у претежно страном власништву која учествују са 63,8%, док су у трећем тримесечју 2007. године сличан проценат – 60,9% бележила друштва у претежно државно-друштвеном власништву. Исти је случај и са структуром премије неживотних осигурања у којој друштва у претежно страном власништву учествују са 60,4%, док су у трећем тримесечју 2007. године претежно учешће од 66,5% бележила друштва у државно-друштвеном власништву.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава за осигурање, у поређењу са трећим тримесечјем 2007. године, повећан је у трећем тримесечју 2008. године за 9,8%, односно са 72,4 млрд. дин. на 79,5 млрд. дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 30. 09. 2008.
у мил. дин.

Структура aktive

У структури aktive друштава за осигурање са стањем на дан 30.9.2008. године, претежно учешће од 60,4% исказује и даље обртна имовина (од

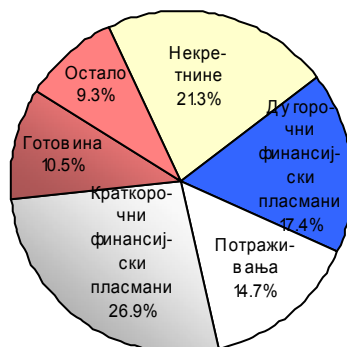
чега на краткорочне финансијске пласмане 26,9%, а на потраживања по премијама 14,7%), док се 39,6% односи на сталну имовину (од чега 21,3% на некретнине и опрему, а 17,4% на дугорочне финансијске пласмане).

У поређењу са трећим тромесечјем 2007. год. када је учешће обртне имовине износило 54,3% (од чега краткорочни финансијски пласмани 23,5%, потраживања по премијама 15,8%), а сталне имовине износило 45,6% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 27,3%, а некретнина 17,7%), може се закључити да је, с једне стране тренд дугорочних финансијских пласмана успорен уз бележење номиналног пада, што је условљено кретањем индекса на берзанском тржишту, а с друге стране учешће потраживања у оквиру обртне имовине показује тенденцију опадања (са 15,8% на 14,7%), док доминантност овог учешћа припада краткорочним финансијским пласманима.

**Структура aktive
на дан 30. 09. 2007.**

**Структура aktive
на дан 30. 09. 2008.**

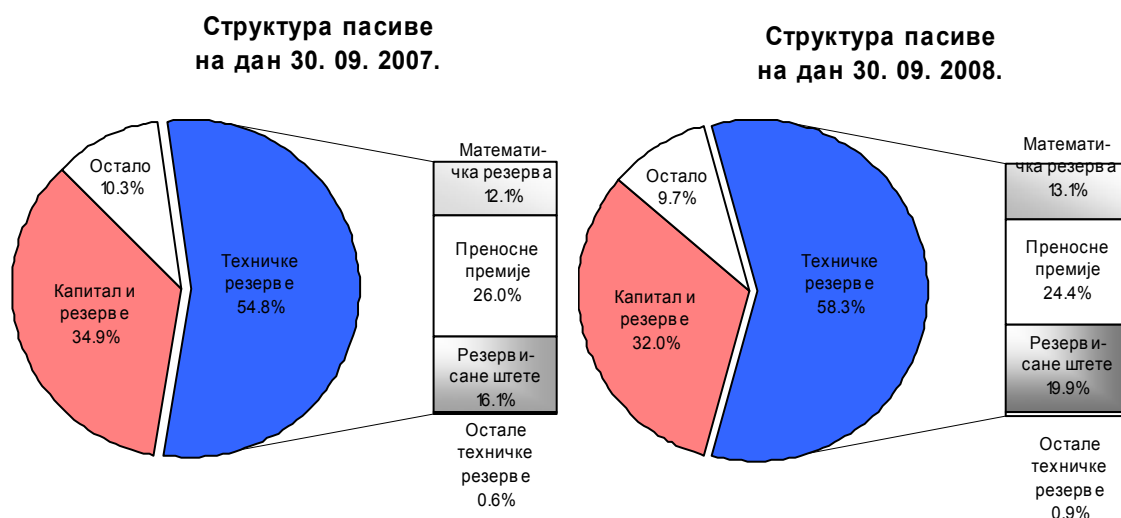
Структура пасиве

У структури пасиве на дан 30.9.2008. године техничке резерве исказују учешће од 58,3%, а капитал и резерве 32%.

У поређењу са структуром пасиве у истом периоду претходне године, када су претежно учешће у пасиви од 54,8% исказивале, такође техничке резерве, а капитал и резерве учешће од 34,9%, уочава се да друштва у трећем тромесечју 2008. године настављају са смањивањем учешћа свог капитала у корист повећаних издвајања средстава у техничке резерве. Раст техничких резерви у посматраном периоду износи 28,8% и то са 37,4 млрд. динара на 48,1 млрд. динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви су имале резервисане штете са стопом од 49,2%, што је

делом резултат подзаконском регулативом уведене шире лепезе критеријума за резервацију штета, као и математичка резерва са 31,2%.

Наставаљени тренд повећавања техничких резерви (уз нижи раст премије од 16,6%), као значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања, указује на прихватање праксе осигуравача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајној мери доприносе заштити интересе осигураника и корисника осигурања, као и јачању поверења у сектор осигурања.

Показатељи пословања Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 30.9.2008. год. у Србији је износила 10,6 млрд. дин., а гарантна резерва 19,6 млрд. дин. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 192,96%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 150,61%.

Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика

активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2007. години и трећем тромесечју 2008. год. респективно износи 38,62% и 42,79%. На благо повећање вредности овог показатеља у трећем тромесечју 2008. године, утицао је већи раст наведених облика aktive од раста укупне aktive друштава.

Учешће облика aktive које може карактерисати отежана утрживост смањено је у друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* са 15,62% у 2007. години на 13,38% у трећем тромесечју 2008. године.

Покривеност техничких резерви

Осим адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да врши улагање средстава зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а у циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* слабија покривеност техничких резерви крајем 2007. године у односу на 2006. год. када је покривеност била обезбеђена, наставља се и у трећем тромесечју 2008. године. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у трећем тромесечју 2008. год. износи 94,37%, док је у 2007. години износило 96,45%, што се може тумачити кретањима берзанских индекса у посматраном периоду.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у трећем тромесечју 2008. год. износи 100,43%, што у односу на 101,41% у 2007. години представља благо смањење.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у трећем тромесечју 2008. године највећим делом биле су покривене депоновањем код банака - 29%, готовином - 17%, потраживањима за недоспеле премије осигурања - 16% и акцијама којима се тргује на тржишту - 11%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 66%, а затим следи депоновање код банака са 18%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у трећем тромесечју 2008. год. износи 99,56%, а у 2007. години је износио 96,87%, што указује на побољшање које је резултат бржег раста посматране имовине у односу на краткорочне обавезе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у трећем тромесечју 2008. године износи 211,17%, а у 2007. години је износио 276,46%. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ обртних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима у трећем тромесечју 2008. године се бавило 11 друштава.

Раст укупне премије аутоодговорности у односу на трећи квартал 2007. године износи 14,7%, док раст решених штета је нешто већи – 21,3%.

Концентрација портфеља у овом сегменту је смањена обзиром да у трећем тромесечју 2008. год. три друштва покривају 64% тржишта, док су у истом периоду претходне године само два највећа друштва покривала скоро 60% тржишта.

Закључак

Из упоредних података трећег тромесечја 2008. год. и истог периода 2007. год. може се закључити да се наставља позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања, у условима потреса на међународном финансијском тржишту:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 9,8% и то са 72,4 млрд. дин. на 79,5 млрд. дин., уз раст билансне суме друштава у већинском страном власништву од 82,1%.
- Остварено је повећање капитала од 10,9 % , тј. са 23,8 млрд. динара на 26,4 млрд. динара, с тим да пораст у посматраном периоду бележе друштва у страном власништву – 65,9%.
- Остварено је повећање техничких резерви од 28,8%, уз непотпуну покривеност техничких резерви неживотних осигурања, као последице дешавања на берзанском тржишту током 2007. и 2008. године.
- Укупна премија од 40,1 млрд. дин. је за 16,6% већа од премије у трећем тромесечју претходне године.
- Учешће неживотних осигурања од 89,1% у укупној премији је смањено, али и даље доминантно. Значајан пораст премије у оквиру неживотних осигурања по стопи од 37% бележи осигурање моторних возила – каско, уз повећање учешћа на 16,1% у укупној премији.
- Животна осигурања повећавају своје учешће у укупној премији од 10,4% на 10,9%.
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена.
- Број друштава за осигурање повећан је са 20 на 22, док је број запослених повећан по стопи од 23,3% и то са 9.236 на 11.389 запослена.

Светска финансијска криза је, могло би се рећи, ублажена деловањем влада и централних банака кроз обезбеђивање средстава путем разних програма, али њен крај је још неизвесан. Обзиром на испољен степен повезаности светске привреде и могућност преливања ефеката у виду повећања цене новца, флуктуације курсева кључних валута, лошег стања тржишта хартија од вредности, друштва за осигурање у Србији морају бити спремна да реагују на актуелан изазов који је пред њима.

Кључна тема којом би друштва требала да се баве иначе, а посебно у садашњем тренутку, је корпоративно управљање као начин за постизање циљева друштва, које између осталог подразумева успостављен систем интерне контроле и управљање ризицима, што су одговорности управних одбора друштава. У том смислу, друштва треба да усмере своје активности ка јачању поверења осигураника, обезбеђивањем веће транспарентности производа које нуде, преузимањем одговорности за едукацију потенцијалних осигураника, одговорним пословањем и тд.